

85H-1

A37

Antero Agolli

Shtiqje malesh dhe
trotaresh

vjersha dhe poema

891.985-1

Handwritten signature

834-1

1937

DRITËRO AGOLLI

Shtigje malesh dhe trotuare

— Vjersha dhe poema —

BIBLIOTEKA E
BASHKIS ÇIRÇOKASTËB
NR. INV. —

11284

83

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

MUND TË MENDOJME

Nuk jemi të përjetshëm. Po zbardhemi
Dhe vitet po na shkojnë një nga një.
Nesër nga kjo botë do ndahemi,
Do na përcjellin me lot e pa zë.

S'jam ëndërronjës i viteve që ikën,
Veç sonte më ka pushtuar një mall.
Ç'u bë ai çuni i vogël, që mbante në brez thikën.
Që gdhëndte shkopinj thane në mal?

Ç'u bë shkollari Dritëro me bojë në duar
E me penë të thyer në xhep?
Ç'u bë admironjësi i zogjve krahë shkruar,
Që i ndiqte nga lisi në liq, nga plepi në plep?

Udha zgjatet. Nuk jemi të përjetshëm.
Ç'u bënë letrat e dashurisë tërë zjarr?
Ç'u bë i pari tregim, e para vjershë?
Ç'u bë vëndi dhe froni i fshehur në bar?

Ç'u bë vullnetari i rreptë i hekurudhës,
Që mbushi vagona me gurë e me dhé,
Që fjeti në kasollen, që i ngjante kërpudhës
Dhe dëgjoi shiun, kur binte në teneqë?

Po ikim. Po të tjerëve do t'u lemë
Të paktën një tregim, a një varg,
Që mos skuqen kur në raft t'i venë
E kur t'i çfletojnë në dhomë a në park...

1964.

E URTA E MIRA

Për H.A.

Nëna ime, e bukura Hatixhé,
Më e bukura nga gjithë fshataret
Përmbi një minder nën penxheré
Më polli mua kur u kthye nga arat.

... E britma ime u hap mbi dhé,
Bashkë me zërin e demit e kalit.
Nëna ime, e bukura Hatixhé,
Heshtte e i gëzohej djalit.

Pastaj u mblodhë fshatarët e mij,
Faqet e parruara ulën mbi mua
E thanë: «Shumë ara do lërosh ti
E shumë ujë do pish në krua!»

E vërtet, nën qiellin me re e pa ré,
Lërova ara e kapërceva pragje
Dhe për nënën time, të urtën Hatixhé,
Ngrita këngë e thura vargje.

ELEGJI PARTIZANE

Ti s'duhej të vriteshe atje, xha Rexhep,
Ti gjysmën e udhës s'e kishe bërë,
Ta gjetëm kutinë e çibukun në xhep,
T'i gjetëm opingat me gjak e me rërë.

Ti kishe lënë në kuti pak duhan,
Pak sa të mbushinje çibukun një herë,
Duhan selishte grirë me havan,
Nga plaka jote e mjerë.

Ç'e pinje të shkretin, kur vritej ndonjë!...
Çibukun e mbanje me dhëmbët e rrallë,
Mendonje e flisnje pa zë,
Shtrëngonje pëllëmbën e trashë në ballë.

Të thamë të gjithë mos shkonje andej,
Po kishe mall të shihnje fshatarët,
Që tokës parmendën ja futnin në dej
E hidhnin farë.

Ti s'duhej të vriteshe atje, xha Rexhep,
Dhe s'duhej ta linje duhanin pa pirë,
Se arat të prisnin diku nën shkrep,
T'i mbillinje më të gdhirë...

DETI

— Pejzazh —

Shoh dhjetra e qindra metra thellë,
Ku lëvizin miliona qënie të gjalla:
Në kusinë,

ku zjente dikur detari gjellë,
Bredhin peshqit e rallë,
E në kabinën,

që rrinte kapedani,
Marimanga deti e gaforre
Fole për sulm e mrojtje kanë
Për të pamëshirëshmen luftë shtazore.
I mbuluar me barin ujqor të zbehtë
Një automatik pranë një shpate është shtrirë,
Afër një termusi ka rënë një gavetë
Dhe ca pranga robi e zinxhirë.

... Ku vanë ujqrit e detit vallë,
Që kripa e valëve ua kripi flokun,
Që erdhë ujrave vërdallë,
Që malli i mori për tokën?
Ku vanë kapedanët,

detarët

E ata që vozitnin robërit deteve?
Ku vanë pushkatarët e zgjedhur e shpatarët?
Ku vanë mjeshtrit e torpadeve?
Të gjitha ti i pive, det,
E ranë në fundin e tëndes enë...
Unë rri e mendoj e ti buçet
E në gjirin tënd miliona qënie të gjalla ziejnë...
Po s'u përpinë gjurmat e thella të lavdisë,
Mbetën mes ujrave të tua shënjat e gjakut,
Mbetën plumbat e trimave të Selam Musa Salarisë
Mbetën plumbat e Mujo Ulqinakut...

TREGIM PËR NJË GAJDE

Po më vini në mend me radhë,
Ushtarë të revolucionit, me pushkë e nagantë,
Po sonte po kujtoj Myftarë,
Partizanin që mbante nagante e gajde.

Gajda e tij ish e vetmja muzikë në çetë,
Që kur e dëgjonim pas zjarrit, në mesnatë,
Na vinte në mendime nën yjet e zbetë,
Na shpinte tek të dashurat e gratë,

Na shpinte në ngrohësinë e vatrës,
Na shpinte të dëgjonim këngën e gjymit,
Pranë oxhakut të vakët,
Nën tavanin e nxirë prej tymit,

O, ku na hidhte ajo gajde,
Gajde e Myftarit të urtë,
Rreth zjarrit në mesnatë,
Ku digjeshin drutë...

Veç në mbrëmje tingujt s'u dëgjuan,
Tingujt e gajdes së Myftarit të shkretë!
Në gurët muzikanti ish rrëzuar,
Ish çpuar gjoksi dhe gajda nga plumbi i nxehtë.

NËNA IME

Nënë, ti akoma s'je mësuar
Në qytet, ku rruga zhurmëron;
Ditën mbi asfalt shkon e hutuar,
Natën për kodrinat ëndërron.

E mërzitur ç'më ankohesh mua:
— Pse mos mbajmë, biro, ndonjë shpend?! —
Flokëbardha ime, çfarë thua?
Si të mbajmë shpend
n'apartament?

Unë e di, ta kënda, moj e shkretë,
Herët të të zgjojë një këndez,
Jo kryeartikulli i gazetës,
Që jep radiua jonë në mëngjez.

Ti s'e merr me mënd,
moj nëna ime,
Se ne ikëm, ikëm përngaherë
Nga ugare, kodra e burime
Dhe nga kopshte mollësh edhe shpezë?!

1961 - 1962

DITAR PARTIZAN

U këput edhe një nga kolona jonë...
Mbi buzët e thara u përkul një luleshqerë,
Po ai tani s'e ndjen e s'i merr dot erë,
U këput edhe një nga kollona jonë.

Një copë hekur e shtriu në bar të njomë,
Një copë hekur nga Ruhri i nxjerrë
La një nënë të mjerë,
Nënë e atij që patëm në kollonë.

Ç'të bëjmë? Të rrimë të lotojmë?
Po gjëndrat e lotëve tym i barutit na i ka tharë,
Ç'të bëjmë? Njeriun me helmetë kërkojmë,

Njeriun me copën e hekurt të Ruhrit,
Që shokun nga ne e nga lulet pat ndarë,
Mes tymit të tharët të barutit.

ËNÐËR E LARGËT

Fletë

shelgjesh

mbulonin

kroin,

Fletë

shelgjesh

e vaj traktori.

Turtujt atje

s'fluturonin,

Buzë tij galat

krimba

kërkonin

brazdave

të plorit

Të tillë

kroin e dashur e gjeta, ,

Kroin

e viteve të largët.

O ëndërra

e shushurima të qeta

Më thoni ku vajtët?!

Gishtat e mij

me njolla boje vë në burim,

Dua

vajin,

fletët,

myshkun

t'ja heq.

Dua

të ndjej prap

të shtrënjtin

ligjërim,

Dua
 ëndërrën naive
 ta ngre
 më këmbë
 ta ndreq!

Po turtujt,
 miqtë e mij
 të dikurshëm,

Këngën atje s'do ta nisin...

SMT-ja

erë benzine

dërgon,

Plugjet

tokën

gudulisin, ||

Dora ime poetike

burimin

pastron

ËNDËR E LARGËT

Fletë
shelgjesh
mbulonin
kroin,
Fletë
shelgjesh
e vaj traktori.
Turtujt atje
s'fluturonin,
Buzë tij galat
krimba
kërkonin
brazdave
të plorit....
Të tillë
kroin e dashur e gjeta, ,
Kroin
e viteve të largët.
O ëndërra
e shushurima të qeta
Më thoni ku vajtët?!
Gishtat e mij
me njolla boje vë në burim,
Dua
vajin,
fletët,
myshkun
t'ja heq.
Dua
të ndjej prap
të shtrënjtin
ligjërim,

Dua
 ëndërrën naive
 ta ngre
 më këmbë
 ta ndreq!

Po turtujt,
 miqtë e mij
 të dikurshëm,

Këngën atje s'do ta nisin...

SMT-ja

erë benzine

dërgon,

Plugjet

tokën

gudulisin,

Dora ime poetike

burimin

pastron

DEGA ME LIMONË

E dini si e vranë himariotin tonë?

Nga Këlmi ishin ata që e zunë,
Nga Këlmi ishin ata që e shpunë
Në kopshtin e madh me limonë.

Iu varë degët e gjelbra mbi kokë,
I dërguan erë limoni...
Rënduan në duar zinxhirët e ftohtë,
Shkëmbejnë rrahu Joni.

... Qëndroi himarioti në barin e njomë,
Ngriti duart e lidhura.
Eh, desh të këputë një degë me limonë,
Mes dy bajonetash të hidhura...

Po pushkët ahëre ushtarët i zbrazë,
Në bar himarioti u shtri
Dhe mbeti për jetë dega e dashur
Në sytë e kaltër të tij.

FIRDUSI

...Vetëm njëri heshtur pinte kafe.
Dhe pastaj u ngrit e fjalët mati:
— Ju bekoftë zoti, pse kaq llafe?..

D. KEDRIN

Dhe tha Anzariu: «O, ka shumë vjet,
Që vuan e heq Firdusi-poet.
U kthye në Tusë e rri në shtëpi,
Ushqehet nga kopshti i vogël i tij.

H. HAJNE

Pinin bejtexhinjtë në çajhane,
Vera ju pikonte nga mustaqet,
Nëpër gojë ç'e merrnin dynjanë,
Bridhte fjala nga qoshet e caqet.

Flisnin pleqtë, vinin bast të rinjtë,
Mënçuri e gjithë Horasanit:

— Për Allah,

filani nga bejtexhinjtë

Ka medalje t'artë prej sulltanit!

— Për Allah,

pashai dërgoi e mori,

Bejtet në saraje t'ja këndojë,

E lëvdoi veziri nga oborri:

«Aferim!

Për ty kemi nevojë!»

Zjente çajhanëja plot me njerëz,

Mburrnin njëri-tjetrin,

mburrnin bejtet,

Delte nga dritaret era e verës.

Era që me mjergull vishte dertet.

Vetëm njëri heshte në një qoshe,
Me peshqir të vjetër kokën lidhur,
Nëpër dhëmbë gjysmë vargu thoshte,
Pinte veresie çaj të hidhur.

— Ç'është ai? — tha një nga bejtexhinjtë.
— Një matuf! Abul-Kasim i Tusës!
Vetëtinë unazat në gishtrinjtë,
Rrodhi vera cepeve të buzës.

Si ta dinin vallë në çajhàne,
Ku pari e vëndit kuvëndonte,
Se ky plak i krrusur, me nallane,
Fund për «Shah-Namenë» po mendonte?!

Bejtexhinjtë qeshnin,
bënin zhurmë,
Hanin shish-qebap me gaz e shije,
Plakun vargu e mundonte shumë,
Plaku pinte çajin veresie.

Dhjetë shekuj q'atëhere vanë!
Humbën bejtexhinjtë e çajhaneja;
Kockat nëpër rërë u shpërndanë,
Udhëton në botë «Shah-Nameja».

« E U R E K A »

1.

Kur Arkimendi thosh:

«Eureka!»

Në banjë duke u larë,
Diku në kampet e romakëve
Bërtisnin:

«Marsh, ushtarë!»

Strategët mbledhur nër limane
Çaplonin këmbë,
buzë...

«Eureka»!

thoshte Arkimedi

Atje në Sirakuzë.

2.

Dhe aq i bënte se romakët
Po vinin re e zezë,
Atij një ligj ja prishte mëntë,
Në kokë kish një tezë...

Kur erdh' ushtari me shigjetë
Atij as iu prish gjaku,
Veç kur filloi t'ja shkelë rrathët
Bërtiti ashpër plaku:

«Mos m'i prish rrathët, i bekuar!»
Dhe prapë hoqi vija.
S'mendoj i madhi Arkimedi
Ç'po bëhej pranë tija!

3.

Atje, ku rëra e Sirakuzës
Në vjeshtë është e athët,
Ja nguli shtizën mekanikut
Ai që prishi rrathët.

Dhe u rrëzua Arkimedi,
Pa hedhur sy nga vdekja,
Lëvizi buzët për të thirrur
Prap, si dikur:

«Eureka!»

MENDIME PARA SHTËPISË SË PARTISË

1.

Kam kapërcyer lumin tim, Devollë,
Dhe te ky prag kam ardhur qetë-qetë,
Ku në nëntor, edhe n'Aidheun tonë,
U nda më dysh ky shekull i njëzetë.

U nda më dysh
dhe nisi kohë tjetër,
Kohë e partisë,
e vrullit popullor.
U shëmb e ra përdhe kështjell' e vjetër,
Ku sorrat silleshin e dergjeshin me zor...

2.

Kam ardhur e qëndroj
e nga dritaret
Më fryjnë erërat e shumë vjetëve,
Më fryjnë erërat
dhe ndizen zjarret
E luftrave,
ngadhnjimeve,
përpyekjeve.

Shoh grushte komunistësh ngritur lart,
Shoh PKSH mbi gjuhë flakësh shkruar,
Ndjej «Internacionalen» që nga larg:
«Ngrehuni ju, o të munduar!»

*

3.

Dhe u ngritëm.

Na panë ne, na panë,
Si malet dhe luginat i përflakëm
Dhe erdhëm me lirinë në Tiranë,
Dhe lart i çuam flamujt, q'u përgjakën...
Dhe u ngritëm.

Tokën përçafuam.
Mes shkrepave të gjyshërve të varfër,
Si monumente hekuri ndërtuam
Shtyllat e tensioneve të lartë.
Po, koha shkoi,

kur shekulli i njëzetë
Gjumash kalonte trollit shqipëtar
Dhe si raketa e trëmbnin minaretë,
Të ngrehura të gatëshme për zjarr...
Po, koha shkoi.

Tani partia ime
Epokën e ngadhnjimeve e solli.

Qëndroj para Shtëpisë në mendime,
Qëndroj, kam ardhur nga Devolli.

Nëndor, 1961,

TË SHKRUAJMË BALLADË...

Të shkruajmë balladë për komunistin që ra,
Të shkruajmë balladë në mënyrë komuniste.
Nuk ka rëndësi se kishte a s'kishte
Atë natë hënë, a burim në zallishte.

Të shkruajmë balladë e të themi që ra
I madh, i fuqishëm me plagë në kokë;
Të themi:

U shtri dhe rrënjët i hodhi në tokë,
Dhe askush nuk guxoi ta çkulë,

shokë!

NEGËR!

1.

Kam dëgjuar një fjalë, negër!
ndofta nga një poet,
ndofta nga një tjetër,
se deti është vëllai i racës sate të vjetër.

2.

Unë donja një çast të isha negër
me cipë lëkure të zezë, si tënden,
me flokë si tel i egër,
me dhëmbë të bardhë....
një negër,
që këmbët
ngul në breg t'oceanit,
një negër me gjoksin gjithë ofendim,
zemërim,
plumba;
një negër,
që hidhet nën tingujt e tam-tamit
dhe këndon vargjet e poetit Lumumba.

3.

Më beso,
ahere dhe vjershat e mija
tam-tami do t'i përcillte, patjetër,
nën bananet rënduar nga frute e yje,
nën bananet e tua,
negër!

P. 11

ME FJONGO TË GJELBËR

Rrugicën e shkollës
un' prapë e marr,
Tani burr'i pjekur
tridhjetëvjeçar.
Dikur, në një bangë
U ula pa zhurmë,
I vogël, me xhybe
shajaku të murmë.
Pa mora kalemin
me majë të hollë,
Pa hoqa një vijë,
pa bëra një njollë.
Këtu, te kjo drrasë
e zezë e zezë,
Ahere mësova
të mbledh pes' e pesë.
Aty ish një çupkë
e qetë, e qetë,
Me fjongo të gjelbër,
si gjeth, në gërshetë,
E vogël e vogël,
e zbetë si hëna,
Që hynte në klasë
trak-truk me nallëna,
Që rrinte në bangon
përbri një dritore,
Me kokë mënjanë,
Me sy në fletore,
Që nuk i pëlqente
aspak gjeometria:
Figura, figura,
figura e vija.

... Dhe ja, un' i vojtur,
dhe ja, un' i rritur.
Te porta e shkollës,
nga kali kam zbritur,
Pa flokë mbi ballë,
tridhjetëvjeçar,
Më njuh ti prashitës,
më njuh ti rojtar?
Jam unë ai çuni
me xhybe të murme,
Që shkonja rrugicës
i zbathur, pa zhurmë.
Ç'u bë ajo çupa,
dikur, aq e qetë,
Me fjongo të gjelbër,
si gjeth, në gërshetë?
— Sa ujë ka shkuar
nga malet në det,
Me fjongo të gjelbër
thëllëza nuk mbet.
Dhe qeshën dy burrat:
prashitës, rojtar,
Pse bëhem fëmijë
tridhjetëvjeçar?
Ku dinë njerzia
se ku do të jetë
Ajo, që kish fjongo,
dikur, në gërshetë!?

1959

PËRSËRI

1.

Eh, moj turtulleshë si na ndodhi!
E çuditëshme, vërtet!
Romantika vallë ku s'na hodhi,
Njëzet vjet me radhë, njëzet vjet?

Brodhëm nëpër shtigje të vështirë
Dhe në trotuarë, në qytet;
Ti u bëre mjelëse e mirë,
Unë u bëra, siç e sheh, poet.

2.

Nënë bark të lopës ti ngre kokën,
Gishti të shpëton nga sisë e saj,
Një rrëkezë qumësht bje në tokë:
«Paska ardhur djali i xha Rizajt»?

Lopa sheh me sytë e saj të xhamtë,
Lopa hesht e jonxhën e përtyp,
Unë para teje rri me çantë,
Mua më huton hutimi yt.

3.

Ndofta edhe ndryshe mund të ngjiste,
Mund të bëhesha në fshat lopar,
Dhe ahëre vetë do më prisnje
Të t'i sillnja lopët në qilar.

Do mbështetësha në krabën time,
Pranë grazhdit plot trifil të ri.
Etur do qëlloja me vështrime,
Kur të milje lopën në kusi!

4.

Dhe pastaj do vinte djelmëria
Dasmën tonë tym ta bënin, tym!
Sikur mos më merrte poezia,
Do t'ishim martuar ne të dy...

... Nënë bark të lopës ti ngre kokën,
Gishti të shpëton nga sisë e saj,
Një rrëkezë qumësht bje në tokë:
«Paska ardhur djali i xha Rizajt»?

Po kam ardhur të t'i ngre kusitë,
Edhe lopës pak trifil t'i jap,
T'i spërkat me qumësht poezitë,
Shtigjeve të tua t'i përhap.

1964-1965

PËR GRATË TONA

Sa pak këndojmë për gratë tona!
Për gratë
E bukura e të mira,
Që na përkëdhelin me duar të njoma,
Kur kthehemi nga rrugë të vështira.
Gabohe mi shumë,
Kur flasim e grijmë
Rreth gotës me birrë,
Rreth gotës me verë,
Se gratë tona e humbën freskinë,
Se ishin të këndëshme njëherë!...
Jo, jo, s'humbet hijeshia e tyre,
Mjafton të qëndrojnë pak në pasqyrë
Dhe të duken prapë të njoma.
E si të mos këndojmë,
Poetë,
Për ato që kanë ditur në jetë
Të lindnin kreshnikë e peri.
Jo në maternitet e në shtëpi,
Po edhe në korie e në arë,
Duke prerë dru
E duke hedhur farë?!
1961.

PËR MALËSOREN DHE PËR VEHTE

Më qëlluan natën prej frëngjive
Edhe rashë anës lumit Drin.
Qofsh mallkuar Qafa e Gjarpinjve,
Që ma mpikse gjithë gjakun tim!

Më qëlluan !...

Qave ti mbi mua,
Me bucelë Drinë e madh ma dhe,
Loti nga qepallat t'u lëshua,
«Lage buzën pak»!
Në vesh më the.

Ç'më vështron?

Kështu do kishte ngjarë,
Ja, këtu në breg të lumit Drin.
Ati yt më kishte për të vrarë,
Sikur bashkë të na kishte parë
Duke bredhur mbi këta shkëmbinj,
Shumë vjet më parë...

Ç'më vështron?

Yt atë do kish shtënë
Nga frëngji e mureve të gurtë:
Çupa më turpëroi! — do kishte thënë —
Çupa në shtëpi më mbeti murgë»!

1960

VAJZË E VOGËL

1.

Vajzë e vogël,
Të ka mbyllur në dhomë yt atë
E ti vështron nga xhami rrugët,
Vështron e heshtur,
Pastaj duart e mitura shtrin të lash pjatat, lugët. . .

2.

Vajzë e vogël,
Kush, vallë, kaq raki ka pirë mbrëmë?
Kush vallë ka zbrazur kaq pjata?
Kush vallë kaq kocka pule ka lënë?
Kush vallë ka tymosur muret e pastra?

3.

Vajzë e vogël,
Mos qaj pas xhamit e mjerë,
Unë do marr me vehte shokët e mij
E do të të bëj të qeshesh si asnjëherë,
E do thuash:
«Merrmëni,
me ju do vij!»
Ahere unë, njeriu i gëzuar,
Do të të rrëmbej nga kjo shtëpi.
Se s'më pëlqen yt atë i zemëruar,
As qilimët e jastëkët në dhomën e tij.

CRITICUS

I

Kur ka pare,
restorantet
frekuenton;
Rosto,
shnicel,
verë
Narte
preferon,
Ngre
piruan
bën ca shënja
edhe flet,
Prapambetjen
nacionale
e godet:
— Letërsia?
Jemi prapa,
hej-hej-hej!
Dje lexova
një roman
nga Heminguej!
Po piktura?
Jemi ende
mu në bisht.
Ja,
Van-Gogët,
Pikasotë,
sigurisht...

Lexojen j'është e
X DASHURIA
Sullur

Të mbështolli burri me najlon
Sjellë me vaporë deteve,
Këmba mbi qilime fluturon,
Zemra fshihet prapa dertëve.

Shumë pako burri merr në vit,
Thonë bota: s'ka ç't'u bëjë lekëve!
Restorantet ndiqni dit' për ditë,
Shniceli buron prej çeqeve...

Unë e dua modën dhe najlonë,
Unë i dua mëndafshet e bukura
Dhe s'kam qejf t'i shoh rrugicat tona
Me çitjane, si me re të mbushura.

Po nuk dua që mëndafsh' i shkretë
Ardhur nga një çek të të mbështjellë
Dhe të dergjesh prapa tij e qetë,
Të ngurosh të marrësh frymë thellë.

Do të vij një natë në shtëpi,
Do t'ju bje me gurë xhameve,
Dua të t'a prish atë qetësi
Mbi krevatin dysh, prapa jorganeve.

Dua si ahëre të ta prish,
Kur me shkop trokisnja pas kanatave
Dhe të thosha: sonte do të vish,
Të të pres nën fletet e lofatave.

Si të merrnja unë, s'e kujton,
Kur të lagnin shirat shtogjeve?
Si më thošte vallë, e harron:
Puthmë për inat të shoqeve!?

Si më luteshe me zjarrin tënd:
Haj të shkojmë tutje maleve,
Ku rreh deti mbushur me argjënd,
Mbi kurriz të madh të valëve...

Ikëm ne të dy e ikëm larg.
Fjetëm shumë net' gazermave
Dhe në vullnetarët hymë varg,
Hëngrëm bashkë gjellën e gavetave.

Eh, ku shkove, eh, ku shkove ti,
Vajza e gëzimeve, e derteve!
Si të ka mbështjellë ty ai,
Me najlon të sjellë deteve!

Qetësia jote s'më pëlqen,
Se je fshehur bukur pas najloneve,
Dua të të ngas, se keq më vjen
Bota e dikurshme e pasioneve..

ZEMËRIMI I POETIT

S'dua
vjershat
t'u pëlqejnë
djemkave,
Q'asfalteve
të nxehta
nisin
motoçikletat
e ftohta,
Të blera
prej
pakove
e çeqeve
Të etërve,
e gjyshërve
mbetur
kurbeteve.
S'dua
të thonë
dashnoret
e tyre
budallaqe:
«Oh, Berti!
Më pëlqen
poezia!»
Dua
mornica
t'u dalin
në faqe,
Kur sytë e ëmbël
t'u shkasin
në vargjet e mija.

Unë natyrën
time
e kam
të qetë,
Po sharjet
në vargje
më pëlqejnë;
Ju bërtas
atyre,
që një motoçikletë,
Me qindra
poetë
e qindra
revolucione
s'e këmbejnë

1963

NGA KUJTIMET E HERËSHME

Kishin ikur të gjithë e kishin lënë
Vetëm erën e djersës e bishtat e cigareve.
Hingëllinte kali në lëmë
Dhe u binte demi me brirë mullareve.

Më kish lënë për gjithënjë e bukura!
E kuptova se s'duhej t'i binja pas atë natë,
E kuptova se s'donte nga unë të puthura,
E kuptova dhe kalin përkëdhela në qafë...

Erdhi demi e me gjuhën e trashë
Më lëpiu në faqe e në veshë.
U shtriva i lodhur në kashtë.
Nata binte erë grurë e pjeshkë...

1964

LARG DO TË TË SHPIE

Ne bashkë haj të shkojmë larg në male,
Në vënde aq të kaltra, aq të bukura;
Të rrjedhë gazi yt në buzë e faqe,
Të zerë dora jote e vogël flutura.

Ç'kujtove ti, se unë jam i thatë
Dhe këngë s'mund t'u thur bregoreve,
Zëmbakëve e plepave të gjatë
N'epokën e plasmasës, reaktorëve?

Ç'kujtove ti, se unë jam i lënë,
Që mos të të them lule, po raketë?
Do vish me mua, kam për të të shpënë,
Livadheve e pyjeve me fletë.

1964

ÇAST

Kodra të zeza, hënë e verdhë,
Natë e zbehtë limua.
Pemëve flenë zogjtë në çerdhe,
Ti mërzitësh për mua.

Hesht e kafshon jaken e bluzës,
Muzgu rëndon në dritare,
Unë zjarrin në kodrat e Ulzës
Ndez e dredh një cingare.

E tym i duhanit mbrëmjes limua
I heq një vijë të kaltër.
O, mos u mërzit aq shumë për mua,
Zgjuar mos rri tërë natën.

Mos u mërzit.

ç'duhen mendimet e kota!

Unë çlodhem pas zjarrit,
Shoku im tregon anekdota,
Vesa spërkat fijet e barit.

1964

[Handwritten signature]

ÇAST GËZIMI

Zemra sot
me rima e ritme
m'u mbush.

Një kovë eskavatori
me trishtim
e zbraza,

U bëra gazmor
e nga gazi
në faqe kam prush.

Rinia godet me grusht
në thinjë e brazda.

1964

X

Zet geni është jashtë zotkornisë

PËR KUJTIM

Leclur.

Unë tregoj histori të bukura,
Ti bëhesh si foshnjë kureshtare,
Shikon me faqe të skuqura
Dhe hesht e humb fare.

E di historinë e Van-Gogut,
Historinë e veshit të tij?
Ty zemra të rreh si e zogut
Dhe thua ngadalë:

S'e di!

Van-Gogut i thoshte një femër
«Vincent, ke veshë të bukur!»
Dhe qeshte me gjithë zemër,
Siç qesh ti me mua,
moj flutur!

Van-Gogu në këmbë kërceu,
E nxorri thikën një ditë
Dhe veshin e bukur e preu
Dhe tha:

«Mbaje kujtim, moj dritë»!

Habitesh?

Kështu ka ngjarë

Një herë një mëngjez.

Pse trembesh?

Ai ish i marrë.

Pse trembesh?

Unë veshin s'e pres!

1964

PRANË SAJ

Lermi kryet t'i vë në gjoks,
Dua të çlodhem

nga rruga.

Shih si buza udhës m'u poq,
Më fshiku veriu e juga.

Hiç mos më pyet,

ç'ndodhi andej,

Nga brodha posht e përpjetë,
Vetëm më lerë prehje të gjej
Në gjoksin tënd

të qetë.

Kohë kemi,

do flasim pastaj

Për erëra,

lule,

limonë...

Hesht e kryet në gjoks m'i mbaj,

Flokët ngadalë ledhatomë.

Është i etur

për ledhatim

Ai që baltra ka çarë,

Ai që ka parë muzg e agim

Dhe duart e rënda ka vrarë.

1964

KËNGA E TOKËS

Unë jam marë
shumë me tokën
Dhe e njoh
më mirë
se agronomët.
Kur ul
në brazadat e ugarit
kokën,
Ndjej rrahjet e damarëve të dheut
e aromën.
Unë i fut
gjer në bryla
të rëndat duar,
Në tokën e zezë,
në tokën e djerrë
Dhe s'lë plis pa thërrmuar,
Dhe s'le rrënjë pa nxjerrë.
Ahere
me duar lyer me dhe në arë,
Me këmbë ngulur
në brazdë thellë,
Zemra, një metër afër tokës,
më rreh e pret farën
Të mbijë
e gjelbërimi
të zgjatet në djellë...

DIKU NË NJË PIJETORE...

Për agr. F. Cekodhimën

Diku në një pijetore
Me mure përgjysëm të lyer me bojë,
Agronomi me shokët e tij, duke pirë,
Emrin tim do marrë nëpër gojë:
«Edhe ai e kish qejf shkumbën mbi birrë,
I kish qejf shakatë e anekdotat
Dhe si ne, me natë brodhi
Fushat, luginat, malet, kodrat
Dhe elb e pjergulla mbolli.
Elbin e pjergullat i donte shumë
Dhe pranë tyre buzëqeshte ngaherë,
Se donte të shihte birrë me shkumbë,
Se donte të shihte shokë e verë»
Kështu do të thotë në një pijetore
Agronomi me shokët e tij,
Me gotën e birrës në dorë,
Me farën e elbit në torbë,
Me pjergullat e njoma përbri.

1962.

PAZARI

Pazar, shesh i shëndetshëm,
Ku zbret me tërë begatinë vjeshta;
Në rininë time të herëshme
Me orë rrinja shikonja e heshtja.

Gjithë heronjtë e mij të dashur
I shihnja të shkonin bri kofinave plot.
Ai atje më ngjante me kalorësin buzëplatur,
Me ëndëronjës in don Kishot.

Ai përtej që hante një pjepër
Dhe që i hidhte gomarit luspë,
Më sillte në mënd Sançon e shkretë,
Që ëndërroi bollëk: mish të shijshëm e supë.

Më tutje shihnja Til Ulenshpigelë
Me gjoks të madh si bregore.
Pas tij Gargantuanë me një dash në shpinë
E me një mushqerë për dore.

Po para të gjithëve Gjergj Eliz Alija shkonte.
Ai më mirë se kushdo pazarin e njihte,
Ai potkonj për kalin e tij kërkonte,
Ai Til Ulenshpigelit për topuzë e balozë i fliste!

Pazar, në sheshin tënd gjithë heronjtë
E librave të trasha
Mund t'i takonja, të flisnja ngrohtë,
Të ndjenja zërat e tyre të vrazhdët.

E ata më dukeshin se ishin të gjithë nga imja krahinë.
Nga fushat e grykat me pisha.
Ishin ata që mbanin malet mbi shpinë
Dhe plisa në bahçe thërrmonin me gishta.

1965

RAPSODI VJESHTE

Rëndon luledielli
nga farat,
Rëndon luledielli,
si vjeshta,
Unë shkoj për t'i shtuar në arat,
Vjershës sime ca rjeshta.
Unë shkoj e pengohem në kunguj,
Nga vetëkënaqësia fryrë,
Era këndon,
si mijra brumbuj,
Era me krahë më rreh në fytyrë.
Lëngu i frutit në gjoks më bije e ngrin;
Më pëlqen e ngarkuara vjeshtë,
Prandaj çdo libër,
që jap për botim,
Ka për vjeshtën
të paktën një vjershë.
Unë bredh
e më thërret vjeshta,
Nga skuta
në skutë,
nga zgjolla
në zgjollë:
— O njeri i mirë,
që thur vjersha,
Hipë në mollë,
ha mollë!
... Ku jini,
heronj të poemave të mia?
Vjeshta na fton
e bririt i bie;

Rëndojnë nga fruti dardha,
hardhia,
Pëlçet kungulli nga vetëkënaqësia.
Unë do shkoj... Kur të kthehem nga fusha,
Të dashurës lule s'kam për t'i sjellë,
Po torbën mbushur me mollë,
si grushta,
Me dorën time
vjelë...

1964

E BUKURA

E bukur, tokësore, e thjeshtë, lozonjare
E tillë për mua je ti.
Unë vë kokën e zezë si ugar, në supat e tu ledhatarë
Dhe rri.

Unë rritem kur jam me ty, si Anteu,
E gjaku muret e aortës godet.
Të dy jemi bërë nga lulet, nga dheu,
Të dy njëri-tjetrit i duhemi me ditë, me netë,
E bukura, tokësorja, e thjeshta, grua!

1964

DEVOLL, DEVOLL!

1.

Po, Devoll,
i tillë qënkam unë,
Paskam marrë baltën tënde arave,
Në një trajstë leshi
ndënë gunë,
Për t'ja sjellë
Lidhjes së shkrimtarëve.
Nuk e di,
se ç'dreq poet më bëri,
Balta jote, bari yt i dëndur,
Unë jam një plisi yt i tëri
Dhe një copë shkëmb
i pagdhëndur.
Dhe ky plis
ngaherë ish i fortë:
Shkoi n'Europë,
brodhi në Azi,
Po kudo,
nga flokët
gjer në thonjtë,
Mbeti devolli....
Dhe në vargjet
mbeti ajo baltë,
Mbeti ai bar,
ai trafil,
Mbeti ai fyell,
ai mjaltë,
Mbeti ai gjemb e trëndafil...

Kush për mua folka aq i etur,
 Se nuk qënkam devolliu i parë,
 Se pak zall Devolli

më ka mbetur
 Dhe humori poshtë paska marrë?
 Gjepura!

Në klubin e gjahtarëve
 Le të vijë

për të më soditur,
 Kur tregoj për lepuj fshehur arave,
 Kur tregoj për zogj të arratisur,
 Kur tregoj për udhë romantike,
 Kur ngre lart gishtrinjtë e mij
 të trashë,

Kur godas kurrizë për karrike
 Edhe qesh me zërin tim të vrazhdë.
 Këtë zë patjetër e ke ndjerë
 Dhe atje,

në grykat me lajthi,
 Ku zhumbica kundërmon në verë,
 Ku prin cjapi

një tabor me dhi,
 Ku zinxhirët n'arë lë traktori
 Dhe bje naftë krojeve të qeta,
 Ku pëllumbi i egër shpellat mori,
 Trembur prej kërcitjeve të rrepta...

Po, Devoll,
 i tillë qënkam unë,
 Paskam marrë baltën tënde arave,
 Në një trajstë leshi

ndënë gunë,
 Për t'ja sjellë
 Lidhjes së Shkrimtarëve.

Unë e di,

nga gjaku im i shumë
Jam i kuq
e rrjedh shëndet e jetë,
Se kam pirë ujë n'atë lumë,
Se kam marrë frymë nëpër fletë.
Ndaj kam qejf
mos rri

me gojë hapët
Dhomave të ngrohta mbi mangall,
Po të shkoj varg-maleve të largët
Edhe prap

në horizont të dal;
Ndaj kam qejf të nisem me gjahtarët,
Ku mëllinjat krahët i përpjekin,
Ku pas gjurmëve lehin zagarët
Edhe lepurin e egër

ndjekin...
Ndaj kam qejf të dal t'u them
shoferave:

— Merrmëni dhe mua
në maqinë,
Shpjermëni mes shirave
e erërave,
Bashkë udhët tona t'i përpijmë...

Dashuria ime s'është pozë,
Pozë
e poetëve lirikë,
Që këndojnë
ndënë qiellin rozë,
Buzë lumit rozë

si me frikë.

Unë s'hyj
në tufën e poetëve,
Që mërzejnë aq me dashurinë,
Që betohen
për jetë
të jetëve:

«Oh,
të dua,
ty moj trëndëlinë!»

Dashurinë
e dua të shëndetëshme,
Femrën e shëndetëshme
krah meje,
Që pështet në gjoksin tim të leshtë
Kryet
dhe ndjen rrahjen nëpër deje...
...Ndaj kam qejf
të shtrëmbëroj turinjtë
Nga raki e fortë
në filxhan,
Vallen ta bëj tym
me devollinjtë,
Të më zerë koka
në tavan.
T'ulem
e të marr
një spec të fortë,
Spec
që sytë lotë të kuq të nxjerrin,
Ku mehzeja
sofrën mbush në odë,
Ku te porta
dashi pret
ta therrin...
Dhe atij të drojturit
të mjerë
Faqja mos t'i mbetet pa mornica,
Mjekra pa fuqi
në gjoks t'i bjerë,
Kur të shohë
vallen devöllice.
Ndaj i dua dasmat dhe harenë,
Ku bje erë mollë
dhe lakror,
Ku nga vallet,
vajzat gjinjtë ngrenë.
Ku nga këmbët
pluhur del n'oborr...

Është dasma frut i lagur djerse,
Ku mbi sofër
çlodhet dor' e rëndë,

Dora,
që ka mbledhur bar me vesë,
Dora,
që me plug ka ngjallur vëndë,

Dora,
që ka hedhur farën n'arë,

Dora,
që në gjoks të femrës shkoi,

Dora,
që në t'errët
ndezi zjarrë,

Dora,
që agimin përqafoi,

Dora,
që godet
me afsh në sofër
Dhe përpjetë hedh

raki e lugë
Dhe merr dasma zjarr
e bëhet shqotë...

4.

Unë shpesh,
Devoll, nuk jam i qetë

Unë shpesh, *aut jet me shpe kotel*

Devoll,
jam i pagjumë.

Çqetësimet m'i ke dhënë vetë,
Kur më bëre nga kjo baltë e murme,

Ç'balë dreqi qënka balta jote,
Baltë plot trazira, çqetësime,
Herë fillade fsheh e herë shqotë,
Herë lot' e herë ëndërrime...

Natën ndjej
se si godet antena,
Nga antena krisma hyn në shpirt,

Hapet nëpër dhomë
e merr dhenë:

— Hej, alarmë,
alarmë,
komunist!

Jam njeri i fortë,
i pagjumë

Dhe çdo tingull kap,
çdo tingull gjuaj;

Dhembje njerëzore
kur ndjej unë

Sentimentalizëm nuk e quaj.

Ndaj un' komunisti nga Devolli,

Që kam pendë,

letër

edhe armë,

Që hedh firmën:

«Dritëro Agolli»,

Ngrihem,

kur kap tingullin:

«alarmë!».

Se e di,

që komunistët s'flenë,

Vetë komunizmit i përkas,

S'pres

që nga dysheku të më ngrenë,

Ngrihem vetë

edhe armën zbrazi!.

Hej, Devoll,

sa armë zbraza unë

Për këtë t'uruar komunizëm!

S'të kujtohen çukat gjithë zhurmë,

Kur betejën plumb e gjak e nisëm?

S'të kujtohen krismat anembanë;

Vetullat e djegura në flakë;

S'të kujtohen nënat partizane,

Kur na lidhnin gjokset tërë plagë?

S'të kujtohen devollinjtë e rënë,

Me opinga baltrave të tua,

Martina
Flora

Qepën e Bozhigradit pa e ngrënë,
Këngën devolliçe pa kënduar?
Hej,

Devoll,

ç'u bënë e ku vanë ? *redorike*

Ata njerëz t'ashpër e të mirë?!

Grykave të tua

ndofta janë,

Përkëdhelin barin,

që ka mbirë.

Hej,

Devoll,

sa armë zbraza unë

Për këtë t'uruar komunizëm!

Mbeta maleve të tu pa gjumë,

Vrava trathëti me nervozizëm.

Dhe sa herë lul' e ballit tim

Është marrë mirë në shënjestër,

Po më paske bërë mua trim,

Se kam mundur plumb edhe

gënjeshtër.

Në shënjestër prap më kanë vënë

Snajperat e shquar përtej deteve,

Unë s'dridhem,

unë s'e ul zënë,

Mbetem komunist për jet' të jetëve..

5.

S'e mohoj,

i ashpër jam,

i fortë.

Dhe duhan me okë do kem pirë,

Dhe s'jam mallëngjyer për një tortë,

Lugën katër ditë duke lëpirë,

Po megjithatë jam shumë i butë,

Ti, Devoll,

më bëre delikat.

Unë i dua zogjtë edhe drutë,
Barin që burimi e spërkat;
Unë e dua grurin,

kur ul kryet;

7 | Kur në duar i thërrmoj kallinjtë,
Si të kem therrmuar tërë yjet,
Sikur të kem tokur perënditë.

Dhe ahëre kokërza e çveshur
Zjarrin jetësor tek unë ngjall,
Gjithë qënia imë është e qeshur,
Zbuten sytë e zbret ngadalë një mall.
Është gruri, kokërza e grurit,
Pjekur verës, arave nën diell,
Që trondit e zbut zemrën e burrit.
Dhe e ngre në qiell...
Është kokërza e vogël,

që ka brënda

Diellin, qiellin edhe yjet — ar...

Nuk e di

pse kaq ma paska ënda

Grurin t'a lëvdoj, si një fshatar?!

...Unë e dua grurin

edhe zogjtë,

Barin, që burimi e spërkat
Dhe megjithse zemrën kam të fortë.

Si një devolli jam delikat:

Unë qaj, kur shoh në bar një zog

Krahë-thyer,

që nuk fluturon,

Ulem

mengadalë

e vë në gjoks,

Zemrën ja dëgjoj kur i gufon...

Unë,

që kam pirë aq duhan

Dhe gishtrinjtë i kam

me nikotinë

Mundet për një zog të rri të qaj,

Zhytur në mendime,

në lëndinë.

*doskuvane
per matyree
z. jefc*

7-1 Po, Devoll,
i tillë qënkam unë,
Paskam marrë ballën tënde arave
Në një trajstë leshi
ndënë gunë
Për t'ja sjellë
Lidhjes së shkrimtarëve.
Thellë kësaj balte
përmbi lumë,
Që aq breza rrënjësh e lëvrinë
Unë,
devolliu i pagjumë,
Gjeta vargjet,
gjeta poezinë.

Mars, 1964.

POEMA E TË PAGJUMËVE

*Ne jemi të pagjumë,
Ne kudo na gjeni!*

1

Natë pa gjumë!
Natë me ëndërra pranë tryezës së vjetër!
S'troket askush tek unë:
Pena gërvisht me majën e trashë në letër.
Jam vetëm!
Dua ca vargje të vrazhdët t'i vë në radhë,
Ca vargje për vehten,
Ca vargje për dhomën time, mes botës së madhe,
Se ndodhem mes botës së madhe këtu,
Unë me dhomën time kubike,
Ndodhen dhe të tjerë në botën e madhe diku,
Në dhomat e tyre,
përkulur kështu në karrike,
Ne jemi të pagjumët
Astronomë, poetë, konstruktorë;
Ne jemi të pagjumët,
Që gërvishtëm në letër me penë në dorë.
Ti më thua:
«Ç'të duhen të pagjumët e tjerë në botë?
Shih pagjumësinë tënde, o i pagjumë!»
Të përgjigjem nga dhoma ime me zërin e fortë:
«Njihem me ta,
si ata jam unë,
Pa gjumë!»

2.

Natë pa gjumë!
Natë me ëndërra pranë tryezës së vjetër!

S'troket askush tek unë:

Pena gërvisht me majën e trashë në letër.

Pse kaq trazira më vijnë në shpirt

Në natën pa gjumë?

Mos vallë se njëri nga shokët po më braktis,

Mos vallë të tjera mendime të zymta më derdhen
me zhurmë?

Mos vallë se dikush në botë rri zgjuar

Dhe mua më gjuan,

dhe mua më ndjek

Me gishtin në këmbëz shtërnguar,

Me plumb në dyfek?

Po!

Ai gjuan me plumb e me sy!

Ne, të pagjumët e botës, e dimë mirë!

Ja, ai bën stërvitje anës Rinit e Misisipit: «Një-dy!»

Helmetën ul nën ballin e nxirë!

Po ne, të pagjumët, jemi racë e zgjuar,

Ne, konstruktorë, astronomë, poetë,

Ne kemi uranium, yje e vargje në duar,

Le të bëjë «një-dy» ai me helmetë.

3.

Natë pa gjumë!

Natë me ëndërra pranë tryezës së vjetër!

S'troket askush tek unë:

Pena gërvisht me majën e trashë në letër...

Kush tha se unë jam i vetëmuar?

Po të pagjumët e tjerë?

Astronomi ka marrë një yll në duar,

Konstruktori në letër,

raketën hedh në Venerë!

Kush tha, se unë do bëja mirë

Sikur të mendoja vetëm pagjumësinë time të mjerë?

Po i përgjigjem:

«O njeri i përhirë!

Unë jam i pagjumë, se ka të pagjumë të tjerë».

POEMË MALORE

I.

Më mori malli të ngjitem në mal.

Kjo nuk është diçka idilike.

Prap trajstën do marr
e do dal,

Ku kryet lot pisha epike.

I tillë jam.

Dua t'udhëtoj përhera,

T'udhëtoj me gazetën në xhepa,

Me fletore shënimesh,
me dhjetë cigare «Riviera»

Brigjeve me pisha,
lugjeve me plepa.

II.

A u mërzhiten
shqiptarëve malet?

Me ujin e maleve,
kur lindëm na lanë,

Q'atëhere malli për ta filloi të ngjallet,

Q'atëhere na vunë qeleshe,
malësorë na thanë.

Djepin etrit na e gdhendën nga boriga

Dhe gjyshërit me legjenda në gjumë na vunë,

Prandaj nuk çkëputemi nga romantika,

Megjithëse flokët brymë të bardhë na zunë.

III:

Le të mbliidhen rreth meje shtazët e malit,
Dhe lulet aromën gjer në fund le ta japin,
Le të ulen mbi mua retë portokalli.
Dhe guvat e errëta

shkrepat t'i hapin.

Rreth meje le të këndojnë gjithë zogjtë me natë,
Le të çelë edhe ajo lule,
Që çel një herë në njëqind vjetë.
Le të ndritin lumenjtë, si teha shpate,
Dua të hidhem mes tyre, në valën që nget!
Sa ju gëzohem,

pemë,

bimë,

gurë,

Dhe ty përrua — nepërkë e shpejtë!
Ju shoh e nuk çmallem dot kurrë,
Asnjeri s'kam mbi krye,
kam zemër të lehtë.

E cili është ai guximtar
Të më thotë:

«Bëj këtë,

bëj atë»?!

Unë jam udhëtar,
Që zogjtë mbaj vesh në shullë.
E cili është ai redaktor
Të më thotë:

«Punoje vargun një çikë»?

Jam vetë mes jush editor,
Jam njeriu-Adam,

që s'njeh metrikë.

IV.

Ç'po flas,

ç'po flas,

i dashur mal!

Po vallë mes fletësh
mund të jem i qetë,
Ku çdo dru e gur një kujtim më ngjall,
Një kujtim,
një mall,
një ngjarje të rreptë.

...Kjo dauille
që bje,

Kjo dauille
që thërret
Në zemër më shtje,
Në zemër më vret.
Kjo binte në male,
kjo binte një ditë,

Kur Frikë e Fricë
Ishin një sinonim,
një ankth,
një mornicë...

Kjo ndodhte ahere,
kur gjethi kalbej në lis!
Po u rrëzua daullja me gjithë ushtëri
Përrenjve të tu,
diku
në muriz,

Në gropën e zezë,
nën trungun e zi.

Male shqiptare,
enigmë shqiptare,

Me shpella e lugje përposh,
Nga malli për ju,
që digjte si zjarri,

Naimi u bë tuberkuloz,
Dhe Bajram Curri mbeti në shpellë
Me gishtin në këmbëz,
me shkrepë mbështjellë.

Që dritën revolucionit ta shpinte
Mbi gërxhet tuaja të errëta pus,
Gjakun Qemali e la të rrithte,
Gjakun zhuritës,

gjakun prush.
Male shqiptare,
 enigmë shqiptare,
Këtu u kalbën eshtra e shpata
Dhe kokën hëngrën sa sundimtarë,
Kur ngrihej dielli,
 kur binte nata!

V.

Por ju,
 njerëz të fisit tim,
 gjyshër,
Mes jush, herë — herë, maleve me gropa jini zënë,
Me dyfekë e jataganë të vjetër
Dhe kockat përrrenjve kini lënë!
Male shqiptare,

 enigmë shqiptare,
Ka krisur pushka e hakmarrjes mbi ju
Dhe thonjtë e saj kanë hapur varre
Nën qiparisë,
 nën dushqe,
 nën të kalbura dru!
Po çunaku me duar tërë bojë
Dhe ai fëmija im,
 që ka emrin e gjyshit tim,
Do hapin sytë me atë që do të tregojë,
Dhe do thonë:
 «Gjyshër,
 e kini patur gabim!

Gjyshër,
 ju heqim kapelën,
Kini qenë snajpera të rrallë,
I bëtë ta hanë dhenë me dhëmbë
Ata, që u derdhën t'i shkelin
Luginat tuaja,
 kreshtat,
 çukat valë-valë,

VII.

Mendime e rima dua të gjej

Për ju male,

për ju përrej,

...Kanë ardhur këtu Majakovski, Heminguej
Mirësevjen, Majokovsk, mirësevjen Heminguej,
Po pak ju kuptojnë në këta shkëmbej.

Veç ai çunaku me duar tërë bojë,
Që njuh Arkimedë, Etnë e Pompej,
Doemos dhe juve do t'u kuptojë,
Hej Majakovsk, heq Heminguej.

E di,

edhe këtu do dridhen antenat

Dhe do digjet elektriku rrëzë honit.

E përshëndes jetën,

i përshendes sirenat,

E përshëndes shkëmbin

dhe shtyllën e tensionit.

VIII.

Fëmija im

Mban emrin e gjyshit tim,

E gjyshit tim,

që rronte në male.

Ai flë në krevat e në ëndërr psherëtin,

E n'ëndërr qesh e thotë ca fjalë.

Fëmija im

Mban emrin e gjyshit tim...

Ti bush i vogël,

ti dru në rrëpirë,

Gjyshi im të gdhëndte me durim

Dhe prej teje

nxirrte çibukë të mirë.

Gjyshi im, që jetonte mbi këtë çukë

Desh të bëhej artist,

të gdhëndte në dru

Edhe njerëz, jo vetëm çibukë;

Po plaku s'u bë artist,
ai vdiq këtu...
Mes këtyre borigash,
që zjejnë prej erës
Flë mjeshtri i çibukëve,
gjyshi im,
Admironjës i këngës,
mik i pranverës,
Udhëtar i përhershëm burim më burim...
Emrin e tij çuni im mban,
Emrin e tij
ilirian,

IX.

Pa pritur
Në pyll u ndodha mes zanave.
Mëngjez ish,
Zhurmonin fletët
Dhe lihnin qentë staneve,
Nektar mblihdnin luleve bletët.
Së pari zanat s'i njoha fare!
M'u dukën si vajza kooperativiste,
M'u dukën si vajza druvare,
M'u dukën si gra aktiviste.
Pastaj ju nisa një ligjërim
Të shtruar, si erë bjeshkësh,
Mes pyllit veshur në gjelbërim,
Mes drurëve me gunga eshkësh:
— O shoqe zana,
o shtat çetinë!
O shtat çetina të pyjeve shqiptare! —
Po njera prej tyre e preu fjalën time:
— Na fol për gjëndjen ndërkombëtare! —
Mos jam në ëndërr?
zanat ç'po flasin?!

Zanat, që i njoh në folklor,
Kërkojnë të dinë edhe për OAS-in

Po ditët e mëdha
janë përpara,
Ato nisën
të vijnë
Kur krisën armët e para
Në revolucionin tonë,
Mes malesh me zgavrë e hone.
Unë e di,
fisi im,
ti ende jeton vështirë
Dhe jeta s'të jepet,
si beze e lirë.
Po ti, fisi im, ke muskuj të fortë,
Muskuj,
që malet mund t'i lëvizësh,
Muskuj,
që, sipër çdo porte,
Dinë të venë kurorën e dritës...

XI.

I tillë jam,
udhëtimet i dua
Brigjeve me pisha,
lugjeve me plepa,
Me trajstë në krah,
me gazetën në xhepa.
I tillë jam,
o male,
tungjatjeta!

1962.

BALLADË E RE PËR KOMISARIN

I.

Në grurë kish rënë drapëri,
Ish tharë bari nër ara,
Pëlciste për ujë gjarpëri
Dhe binin mullarëve zjarre.
Opingat komisarin e vrisnin
Lëndinave, të bëra eshkë.
Katër vrasës në hendek prisnin
Me katër dyfekë.
I vetëm ecte komisari,
Me rrodhe mbushur çorapet,
Kërciste nën opinga bari
I bërë shkrumb prej vapet.
Ç'mendonte ashtu ai vallë,
Kur ngjitej në çorape rrodhja?
Mëndimet ja rrudhnin ballë,
Apo ja rrudhte lodhja?
I vetëm shkonte në fushë,
I digjte këmba në çorape,
I fshinte rrëketë e djersës në gushë,
I fshinte e i mblidheshin prapë.
O romantikë e atëherëshme,
Mua me vehte rrëmbemë,
Në ditët e ashpëra, të ethëshme,
Pas komisarit shpjëmë.
Të flas për fjalimet e tij në shtëpitë,
Ku flaka lëpinte kusinë.
Të flas si dëgjonin të rinjtë
Dhe pleqtë si mbanin habinë.
Të flas për hutimin e egër

Të armikut, që gjuante e priste
Në vreshta,
në pllaja me thekër,
Në çkërka,
zallishte.

2.

Ku vinte komisari i lodhur,
i krrusur,
Kur gruri kërkonte drapër,
Kur pjeshka me lëng ishte mbushur,
Kur pjepri s'duronte vapën,
Kur Bazi i Canës kish vënë
Hajdutë në Urën e Zezë
Dhe vetë konakun kish zënë,
Raki kërkonte e deshë?...
Do shkante t'u thosh fshatarëve
Të nxirrnin armët nga hatullat
E pas t'u vinin luftëtarëve,
T'u merrnin maleve shpatullat.
O kohë e komisarëve,
Mua poetin rrëmbemë
Dhe pranë luftëtarëve,
Me nagantë në dorë shpjemë.
O kohë e komisarëve,
mos më lerë
Të ndryshkem në mendime,
Më merr,
më hidh në zheg e në erë
Të viteve plot gjëmime!...

3.

Ⓐ Dielli ish ^{mb.} ndalur mbi grurë,
Komisarit i hahej një pjeshkë,
Komisarit i pihej ujë,
Se dheu ish bërë eshkë M

2. Lodhja i binte këmbëve,
 Kur tytat e katër dyfeqeve
 Duall që prapa gjëmbave,
 Që prapa katër hendeqeve,
 Dhe katër shkëndia barutin ndeze, *mund*,
 Dhe katër plumba gërzhojat braktisë,
 E çpuan vapën mbi Urën e Zezë,
 Në gjoks komisarin goditën.
3. Dhe ra komisar i në fushën me grurë,
 U shtypën nën të kallinjtë,
 U trembën turtujt,
 U fshehën në gurë,
 Tek ^unxinin shkëmbinjtë.
4. Ra komisar i shtërngoi në duar *parallel*
 (sikur të mbahej për hekura)
 Katër kallinj të rënduar
 Nga kokrrat e pjekura.
 E mbeti shtrirë mes grurit në arë.
5. Dielli u nda në njëqind copë *manet lëviz - për arë*
 E të njëqinda ranë mbi komisarë,
 Ranë në sy e në kokë.
6. Unë ahëre nuk isha në fushë
 Dhe s'dinja të thurnja poema,
 Po mund t'ja shtrydhnja komisarit në buzë
 Pjeshkën e rënë nga pema.
 Po mund t'i gjenja ujë në lumë,
 Dhëmbjen t'ja bënja të lehtë,
 Po mund ta vija hasmin në gjumë
 Me plumbin e nxehtë.
 Unë ahëre nuk njihja metrikën,
 Po plumbin dija ta nisja,
 Njihja dyfekun,
 njihja mashinkën,
 Dinja të vdisja.
 Ne nga poetët e tjerë ndryshojmë,
 Ndodhka kështu në jetë:
 Më parë mësuam me plumb të qëllojmë,
 Pastaj u bëmë poetë.

4.

I pihet ujë komisarit,
Po toka është eshkë.
Sillni nga kopshti komisarit,
Të lagë buzën, një pjeshkë.
Kush etjen në verë s'ka provuar,
Kur prapa dëllinjash pret vdekjen,
Ende asgjë s'ka mësuar
Për etjen...

...Sillni komisarit nga pjeshkët e kuqërreme
Me lëng të verdhë

të mbushura.

Zarriset vrasësi

si vemje

Me sy të skuqura.

Zvarrisët vrasësi, lajmin t'i japë

Bazit të Canës në Zall të Herrit,

Zvarrisët nepër vapë,

Dyllë prej vrerit...

Zvarrisët

e dridhet nga drithmat,

Mos dalë prap komisari

Me gjoks të përgjakur në drithrat,

Me flokë të djegur nga zjarri,

E kokën mbi grurë të ngrerë,

Ngadalë ta çapitë përruan,

Nagantën nga brezi të nxjerrë:

«E sheh?

Ne prap u takuam!»

5.

E lanë fshatarët dhallën pa ngrënë

Në kupat e drunjtja,

E lanë fshatarët gjizën pa ngrënë

Dhe pitet e grunjtja.

U derdhë fshatarët nga vatha në vathë,

Nga kodra në kodër,

Hynë me kokë unjur në odën
E shtruar me poste e minderë.
Bazi i Canës lëvizte mbi supe kokën
E pinte raki të zjerë tri herë.
— Aferim, kopukët e Bazit,
Bazi nishane do t'u japë,
Bëni haber të bjenë gazet,
Mileti vallen ta hapë.
Aferim, kopukët e Bazit,
E zutë komisarë,
Si turtullin në fushë pas jazit,
Si turtullin në arë.
Shumë pas tij kam bredhur,
Korijeve herët kam gjuar,
Djersë shtigjesh kam derdhur,
Kalin dori kam munduar.
Ku është komunisti i prapë
Vrimat t'ja shoh në ballë?
Bazi nishane do t'u japë
Dhe katër kuaj me shalë...

7.

E Bazi i Canës u ngrit në këmbë,
E hipi kalin i pirë,
Me sy që shikonin shtrëmbër,
Ta shihte komisarin të shtrirë.
Të katër vrasësit shaluan katër kuaj
E shkuan të gjenin komisarë.
Thërrmoheshin kallinjtë nën patkua
Trembeshin turtujt në arë,
Çmëndeje nër driza gjinkalla,
Në grurë kish rënë drapëri,
Shkëmbinjtë ishin të valë,
Pëlciste për ujë gjarpëri,
Vraponin pesë kuaj azganë
Të shpejtë si sharje horri;
Sa kallinj nën patkua ranë,
Sa bykra era mori!

Kuajt ndalë në arën me kallinj rënduar.
— Ç'e bëtë komunistin e prapë?
u tha Bazi i Canës vrasësve shaluar
Në shalën mbuluar me napë.
Hej Baz i Canës, komisari s'është turtull,
Atë s'do ta shohësh të shtrirë kurrë
Me syrin tënd të turbull!
Të katër vrasësit me fytyrë të nxirë
Memecë mbetën te hendeku,
Si katër tyta, të ngrirë,
Si katër tyta dyfeku...
E Bazi i Canës ahëre dha urdhër,
Të digjen gruri e bari
E vrasësit të zinin të katër udhët,
Se gjallë na ish komisari.

8.

E flaka kallinjtë rrëmbeu,
E mali i Dajtit pa zjarret,
Me kokrra të djegura gruri u mbush dheu
Dhe hiri e mbuloi gjakun e komisarit.
Hej, Baz i Canës, ku shkoi komunisti?
Ndofta fluturoi përtej arave,
Ndofta nga hiri i tij u përtëri si feniksi,
Ndofta për komunizmin u flet fshatarëve.
Hej, Baz i Canës, s'i njeh komisarët,
Plumbi godet në ta e kthehet i shuar,
Hej, Baz i Canës, Cania i marrë,
Të tilla legjenda kurrë s'të ka treguar!
Hej, Baz i Canës, u ngrit komisari,
U ngrit me grurin tjetër
Dhe krahët e rënda s'ja dogji zjarri,
s'ja dogji baruti i egër,
Ai shtërngon me duar kallinjtë,
Kallinjtë përdhë s'e rrëzojnë,
Po gjithë së bashku me shtat të flarinjtë
Përkulen e — «mbahu»! — i thonë.
Qëndron mes tyre e rritet mes tyre

Tuxorri është shumë
R. Gullati

DASHURI DHE FERROBETON

1

Këtu nuk merren me kotësira erotike,
Që bien erë parfum të modës së vjetër,
Këtu ka front
Dhe fronti ka frymën epike:
Beton,

motorë,

tela,

tunela,

gurë t'egër.

Këtu nuk ka biseda të vakëta:

«Më lejoni të njihemi!»

«Pardon!»

«Diku ju kam parë!»

«Pupu, ç'u shkon kjo jakë,

kjo gravatë!»

«Oh, ç'novelë dashurie!

Kam qarë!»

Këtu gërhet,

gërvish,

gërmon kompresori,

Dhe vinçi kovën me beton e hedh në digë;

Shahet me hekurin e rëndë malësori

(Si dikur me kalin e tij),

duke vidhosur burgjitë.

2

Hidraulistja e re

Me vetulla tërë pluhur,

Në lumë këmbët e mëdha i lan,

Në lumë me teknikun e betonit është puthur,
Në lumë ka çkopsitur fustanë...

Këtu nuk ka të lutura:

«Mos më gënje, i dashur!

Unazën kur do ta vemë në gisht?»

Hidraulistja me dorën e plasur,

Flokët e mashkullit i shpupuris,

...Në mbrëmje,

majë Shkopetit del ylli,
Dhe katër sy,

majë Shkopetit yllin kërkojnë
«Është yni,

është yni,

është yni!»

Në krahë të njeri-tjetrit thonë.

3

Eh, mbremjen e ramazanit

Ç'e zunë hidraulisten në lumë,

Ç'e zunë malësorja dhe malësori,

Ç'e zunë me teknikun në gjumë,

Ç'ja panë zbrëthyer kraharorin

Ç'e shanë malësorja dhe malësori,

Hidraulisten,

që bredh shkurrave.

Që ua paska hapur kraharorin

Nën driza,

nën dushqe burrave...

Ç'u ngrit hidraulistja e ç'ja pati:

— «O njerëz të krymbur nga ramazani,

Dëgjoni daullen!

Kërcet nga monopati,

Dëgjoni!

Syfyf shkoni hani!»

Ramazan,

Ramazan,

o marrëzi,

Kur do pushosh së thirruri banorët

U zgjuan.

Krahët, shtrijnë.

Marrin firomë.

Mëngjez.

Nga maja e Shkopetit gjëmon sirena,

Nga dinamiti fryhet e pëlcet pluhuri.

Hej, ju atje në lumë,

s'mbaruat së puthuri?

5.

...Këtu nuk merren me kotësira erotike,

Që bien erë parfum të modës së vjetër,

Këtu ka front,

dhe fronti ka frymën epike:

Beton,

motorë,

tela,

tunele,

gurë t'egër.

Urrà!

metalit,

telave,

motorëve!

Urrà!

nepërkës-xixë elektrike,

Që po ua heqin brekushet malësorëve,

Që po ua prishin çerdhen zanave epike!

Që po i hypin zanat në maqina

Dhe në kurset e rezervave të punës i çojnë,

Të mësojnë si ndizen minat,

Që tunele të çojnë...

Urrà!

barutit,

dinamitit,

fitilave,

Që po e prishin heshtjen në oda me oxhakë,

Që po i shuajnë psheretimat e idileve...

Urrà!
ferrobetonit,
vinçave,
darëve
Dhe muskujve,
që presin
rrufetë,
Që ja ngatërruan lutjet fetarëve
Nën çati të tyrbeve,
nën minaretë!

Urrà!
Urrà!
njëqind herë urrá!
Për dashurinë e teknikut dhe hidraulistes,
Që kotësira parfumeshe nuk ka,
As gogësima
në frona
lulishtesh!

6

Në shkëmb të Shkopetit ka një bletë,
Ka një bletë,
në majën e lartë;
Nga kohra të lashta mund të jetë,
Nga kohra të lashta
shtohet,
bën mjaltë
Prej gjeneratës
në gjeneratë...
Mjalti i saj nuk është nga lule moçali,
Nga lule livadhi,
nga lule kënete,
Po nga lëndina dhe lugje mali,
Ku dielli vështron,
ku rrjedhin rrëketë.
Hidraulisten me kominoshe të kaltra,
Tekniku i betonit e mori për dore:

— I pari unë do ta marr atë mjaltë,
E para ti do ta hedhësh në pjatë,
Thonë se bimbashi i turqve, kur erdhi
Të ndiqte malësorët përpjetë Matit,
Njëmijë jeniçerë mbi shkëmbin i derdhi,
Që t'i sillnin ta provonte mjaltin,
Dhe s'e provoi.

Ai mbeti për ty,
Për ne të dy!

7

Ku e gjeti tekniku i betonit dashurinë?
Ai e gjeti këtu,
Ku hapet aroma e betonit
Agimeve,
Bashkë me aromën e maleve
Dhe flladin e burimeve.
Ai e gjeti këtu,
Ku kolla të mbyt nër tunelet
Dhe gjoksin pistoleta ta trand;
Ai e gjeti këtu,
Ku shijojnë më shumë gjellët,
Se në çdo restorant.
Ai e gjeti këtu,
Ku emrat s'kanë asnjë sinonim,
Po thuhet
Siç janë.
Ai e gjeti këtu,
Ku lumi bredh me rrëmbim
Dhe valët e murme
Betonin e rëndë e lajnë.
Ai e gjeti këtu,
Do rrojë kjo dashuri
E lidhur,
si ferrobeton;
Edhe sikur ndokujt t'i duket marrëzi,

Prap do rrojë,
si ferrobeton!

Urrà!

Urrà!

njëqind herë urrà!

Për dashurinë e teknikut

dhe hidraulistes,

Që kotësira parfumesesh nuk ka,

As gogësima në frona lulishtesh!

1962

PËRMBAJTJA

I. VJERSHA

	Faqe
Mund të mendojmë	5
E urta, e mira	6
Elegji partizane	7
Deti	8
Tregim për një gajde	9
Nëna ime	10
Ditar partizan	11
Endërr e largët	12
Dega me limonë	14
Firdusi	15
«Eureka»	
Mendime para shtëpisë së partisë	19
Të shkruajmë një balladë	21
Negër!	22
Me fjongo të gjelbër	23
Përsëri	25
Për gratë tona	27
Për malësoren dhe për vehte	28
Vajzë e vogël	29
Criticus	30
Dashuria	32
Zemërimi i poetit	34
Nga kujtimet e herëshme	36
Larg do të të shpie	37
Çast	38
Çast gëzimi	39
Për kujtim	40
Pranë saj	41
Kënga e tokës	42
Diku në një pijetore	43
Pazari	44
Rapsodi vjeshte	45
<u>E bukura</u>	<u>47</u>

II. POEMA

	Façe
Devoll, Devoll!	51
Poema e të pagjumëve	60
Poemë malore	62
Balladë e re për komisarin	71
Dashuri dhe ferrobeton	79

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]